

EEN NEDERLANDER IN DENEMARKEN

Wat doet een jonge Nederlander die graag wil boeren en geen bedrijf heeft? Hij zoekt en zoekt, ook buiten de landsgrenzen. Zo vond de Nederlander Jac Broeders in het Deense Jutland een bedrijf, een toekomst en een nieuwe heimat. Broeders zit met zijn bedrijf al jaren op groeikoers en wil nog wel doorgroeien, maar zeker niet tot elke prijs. – *Marc Schröder, landbouwconsulent Boerenbond*

Jac Broeders vestigde zich in 1992 in Jutland. Hij kocht er een bedrijf van 52 ha met 80 koeien en 550.000 kg melkquotum. Zijn voorganger had de stallen nieuw gebouwd in 1977. Dan kwam de crisis in de jaren 80 en stegen de rentelasten boven de 20%. Het bedrijf werd ook nog getroffen door een brand. Zijn voorganger kwam in zware financiële moeilijkheden en moest het bedrijf verkopen ...

Jac Broeders kocht stelselmatig quotum bij aan. Het aantal koeien groeide naar 120. De stallen werden te klein. In 2003 bouwde hij een nieuwe melkveestal. Hij koos voor een loopstal met diepstrooiselboxen. Dat jaar groeide hij naar 180 koeien. In 2006 besliste Jac om de vaarzenopfok uit te besteden, waardoor hij ineens 220 koeien kon houden. Nog was dat niet genoeg! Een jaar later bouwde hij een zesrijige ligboxenstal voor 400 koeien

met 2 voedergangen aan de buitenkanten. In deze stal worden de ligboxen met zand ingestrooid. Het aantal koeien steeg naar 450. "Maar het kan nog beter", dacht deze ondernemer. In 2012 kocht hij een bedrijf om er het jongvee op te stallen. Voorts kocht hij 12 km verderop een bedrijf met 300 koeien. Als we even rekenen, dan heeft Jac Broeders op 20 jaar tijd zijn quotum opgebouwd van 550.000 naar 7 miljoen kg. Hij heeft daarvoor 2 miljoen euro geïnvesteerd. En zelfs nu die investering zo goed als waardeloos zal worden, ziet Jac Broeders de afschaffing van de quota in 2015 als een positieve ontwikkeling.

Zandboxen

De bedrijfsleider is vol lof over de diepstrooiselboxen die gevuld zijn met zand. De koeien zien er heel goed uit. Ze zijn

.....

Je moet een goed gevoel hebben voor koeien. Alleen dan kan je goede resultaten behalen.

.....

proper en hebben heel goede benen. Tijdens het melken worden alle boxen gereinigd; om de 3 weken wordt er nieuw zand ingestrooid. De kwaliteit van het zand maakt veel uit. Als het zand fijn genoeg is, dan kan het in de mestkelder mee opgeroerd worden met de mest en zo op het land worden gebracht. Als het zand te zwaar is, dan bezinkt het en vormt een vaste laag op de bodem van de mestkelder. Jac Broeders schat dat hij met deze zandboxen 10% minder uitval

heeft en dat hij de veeartskosten kan halveren. "Een goede boer moet in de stal bij zijn koeien zijn en niet op het veld", is zijn devies. Hij is er dan ook altijd om zijn koeien op te volgen. Geen bronstige koe ontsnapt aan zijn aandacht. Zijn inseminator is ook een echte vakman: gemiddeld zijn slechts 1,5 inseminaties per geboren kalf nodig.

Intensief

Sedert een tiental jaren ligt de productie tussen 9500 en 10.000 kg melk. Jac voedert een TMR-rantsoen met 6,8 kg krachtvoer per dag per koe. Hij koopt soja aan, net als koolzaadschroot en koolzaadkoeien, sojaschroot en gerst. Het mag niet verbazen dat de hoge voederprijzen veel kopzorgen geven. Met termijn aankopen tracht Jac de prijzen beter te sturen. Zo heeft hij op de termijnmarkt al soja gekocht tot einde van volgend jaar. Voor zijn beslissingen laat hij zich onder meer leiden door de marktanalyses van de Deense Boerenbond.

Het bedrijf is zeer intensief en heeft een productie van 23.000 kg melk per ha. Jac bewerkt 400 ha waarvan 270 ha silomaïs, 50 ha mengteelt van erwten en gerst die hij als geheleplantensilager (GPS) inkuilt en 80 ha gras-klaver. Alle veldwerk gebeurt in loonwerk. De mest wordt ingewerkt op zowat 800 ha. Ook in Denemarken zijn de bemestingsnormen zeer scherp. Naburige graantelers nemen tegen betaling een deel van de mest af. Omdat sedert 2008 de grondprijzen gezakt zijn, zegt Jac Broeders dat hij niet uitsluit dat hij nog grond zal bijkopen ...

Melken

De koeien worden tweemaal daags gemolken. De 2 x 16 visgraatmelkstal werd 10 jaar geleden gebouwd en doet het vandaag nog altijd prima. De onderhoudskosten vallen goed mee en hulpmiddelen verlichten de arbeid in de melkstal. Per melkbeurt zijn 2 melkers zo'n 4,5 tot 5 uur aan de slag. Jac geeft toe dat dit zwaar werk is. Het is geen job die je 20 jaar volhoudt. De melkgevende koeien worden gemolken in 5 groepen. Eerst komen de vaarzen, dan de koeien in tweede lactatie, die in derde lactatie, vervolgens de hoogproductieve koeien en als laatste de oudere koeien einde lactatie. In deze volgorde de koeien melken, is goed voor de uiergezondheid en vermindert het risico op het overdragen van mastitiskiemmen in de melkstal.

Het rantsoen is voor alle groepen gelijk en berekend op 35 kg melk. De droge koeien zijn in een uitstekende conditie. Koeien die vervet zijn, worden vroeger dan de

andere geïnsemineerd. Het goede drachtpercentage en een tussenkalftijd van minder dan 380 dagen zijn met zulke eenvoudige rantsoenen niet evident. In ieder geval is het rantsoen voor de droge koeien met 4 kg stro zeer rijk aan structuur.

Personeel

Behalve Jac en zijn echtgenote werken er nog 8 arbeiders op het bedrijf. Een Neder-

kinderen interesse in de landbouw. Op het bedrijf dat hij in 2012 kocht kan hij de stal nog vergroten en 500 koeien houden in plaats van 300. Hij vindt het een voordeel om dieren te houden op meerdere locaties omdat zo de afstand van de stallen naar het veld korter wordt. Dat vermindert de transportkosten bij het binnenhalen van het ruwvoer en bij het uitspreiden van de mest. Zoals gezegd wil hij de gelegenheid te baat nemen om nog grond bij te

"Een goede boer moet in de stal bij zijn koeien zijn en niet op het veld", luidt het devies van Nederlander Jac Broeders die zich in 1992 in het Deense Jutland vestigde.

lander voedert de dieren op de verschillende locaties. Verder zijn er 4 Oekraïners die hier werken in het kader van een overeenkomst tussen Denemarken en Oekraïne. Zij doen een praktijkstage van anderhalf jaar in het kader van hun opleiding. Broeders rekent voor een arbeider 3500 euro als loonkost (veertig-urige werkweek). Volgens hem werken de medewerkers efficiënter wanneer ze ieder hun eigen taken hebben. De werkplanning kan nog beter; in een goede planning wil hij nog meer tijd steken. Regelmatig wordt er vergaderd met alle medewerkers en als de afspraken niet goed nageleefd worden, dan kan het er wel eens stuiven. Ook stiptheid is belangrijk; ook als er 's avonds gefeest werd, moeten de jongens 's morgens stipt op tijd aan de slag gaan.

Het einde is nog niet in zicht

Jac Broeders wil zijn bedrijf nog verder uitbouwen, ook al heeft geen van zijn

kopen. Maar in ieder geval is het zo dat de bank de uitbreiding voor 100% financiert en zo komt het dat bij elke groeitrap de bank over zijn schouder meekijkt. ■

Dit artikel is het tweede in een reeks van 7 over de melkveehouderij in Denemarken.

Correctie In het artikel 'Deense melkveehouderij kampt met groei-pijnen' uit *Management&Techniek* 19 van 1 november sloop een fout. Daarin stond dat Denemarken opkijkt tegen een gemiddelde schuldenlast van 2,5 euro/l. Dat moet per liter quotum zijn (bron: Landbosyd).